עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פי"ט מה"ג מאיסורי ביאה הל' יט טוש"ע אה"ע סי' ג סעיף ג:

נה ב מיי' שם הל' יח טוש"ע אה"ע שם סעיף ב:

נו ג מיי' שם הל' יח טוש"ע אה"ע שם:

נז ד מיי' פ"ב מהלכות סנהדרין הל' ו סמג עשין לז:

נח ה מיי' שם הל' ז [סמ"ג שם]:

נט ו מיי' שם הל' ט [וריפ"י שם הל' יא] סמג שם טוש"ע מ"מ סי' ז סעי' ב:

ס ז מיי' פ"ז מהלכות ממנות עניים הל' י טוש"ע י"ד סימן רמח סעיף ב:

סא ח ט מיי' פ"ז מה"מ מלכים הלכה ד סמג עשין קיד קטו:

תורה אור השלם

1. כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ: שיר השירים ד ז
2. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אֲסֹפָה לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וְלָקַחְתָּ אֹתָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ: במדבר יא טז
3. וְשָׁפְטוּ אֶת הָעָם בְּכָל עֵת וְהָיָה כָּל הַדָּבָר הַגָּדֹל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ וְכָל הַדָּבָר הַקָּטֹן יִשְׁפְּטוּ הֵם וְהָקֵל מֵעָלֶיךָ וְנָשְׂאוּ אִתָּךְ: שמות יח כב
4. שׁוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נֵכְרִי אֲשֶׁר לֹא אָחִיךָ הוּא: דברים יז טו
5. כָּל אֵלֶּה בְּנֵי אִשָּׁה רָאשֵׁי בֵית הָאֲבוֹת בְּרוּרִים גִּבּוֹרֵי חַיִּלִים רָאשֵׁי הַנְּשִׂיאִים וְהִתְיַחְשָׂם בְּצֵבָא בַּמִּלְחָמָה מִסְפָּרָם אֲנָשִׁים עֶשְׂרִים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף: דברי הימים א ז מ
6. צֶלֶק הָעַמֹּנִי נַחֲרַי הַבְּאֵרֹתִי נֹשֵׂא כְּלֵי יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה: שמואל ב כג לז
7. אוֹרִיָּה הַחִתִּי כֹּל שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה: שמואל ב כג לט
8. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל אִתַּי הַגִּתִּי לָמָּה תֵלֵךְ גַּם אַתָּה אִתָּנוּ שׁוּב וְשֶׁב עִם הַמֶּלֶךְ כִּי נָכְרִי אַתָּה וְגַם גֹּלֶה אַתָּה לִמְקוֹמֶךָ: שמואל ב טו יט

מוסף רש"י

כך מנוקין מכל מום. פגם משפחה (סנהדרין לו:). יליף מהתם קרא כולך יפה רעיתי, דתיירי בסנהדרין (יבמות קא.). **ודלמא משום שכינה.** הגך דמימי משה הוא דבעינן מיוחסין שיהו ראוי שתשרה שכינה עליהן, דכתיב ואחלצה מן הרוח (סנהדרין לו:). **ונשאו אתך.** בסנהדראות שחילק לו יתרו לשפוט את העם, דאין כאן משום שכינה, דכתיב (שמות יח) והקל מעליך ונשאו אתך, ולא מן ונשאו אתך במשא העם (במדבר יא) יליף, דהתם בשבעים זקנים שהלכו עמו לאהל מועד כתיב ומשום שכינה (סנהדרין לו:). **לאיתויי ממזר.** דבסר לגיני ממזות ופסול לגיני נפשות, דכתיב טוך יפה רעיתי (נדה מט:). **ואפילו בערב שבת.** שיש פתחון לנעה"ב לומר ערוך אני (ב"ב ח:). **ילדים.** בחוריס (סנהדרין מט.). **בני יפת תואר.** נשי עובדי כוכבים שהיו לוקחים בשביה והתירן הכתוב כדכתיב (דברים כב) ולאת בשביה וגו' (סנהדרין מט. וכעי"ז שם כא.). **ומגדלים בלורית.** כדי שיילאו בעלי אימה ויפחדו מהן (שם מט.).

מוקי לה בגוייה וישראלית. כדקתני מתניתין מוסיפין עליהן עוד אחת: **מי לימא פליגא.** אמתניתין: **מאי מוסיפין עוד אחת.** דקתני מתני': **זוג אחת.** שתי אמהות: **זו דברי ר"מ.** סתם מתניתין דמגיהן בדיקה: **בשקיל עליו ערער.** ג"כ בדיקה אלא אם קראו עליה שני עדים שמך של פסול ולא שמעידים עדות גמורה אלא יציאת קול וכיון דקרא עליה ערער אמאי פליגי רבנן: **מאן דמתני הא.** מסמיה דרב: **לא מתני הא.** ואמורא מינהו רב יהודה ורב חמא אליבא דרב: **לריך לבדוק אחריה.** אפי' לרבנן: **אשם היו יוסיפים.** בגמרא הגזית[ב] היו יושבים סנהדרין מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים ומייחסים את הכהנים והלויים להבדיל פסולים מן העבודה ומן הדוכן: **מכל מום.** פסול יוחסין ובסנהדרין קאמר ר' או גדולה או קטנה אבל דיינין בעלמא לא כדלקמן: **עמך.** מיוחסין כמותך: **ודלמא משום שכינה.** סנהדרין שאומתה שעה הוצרכו להיות מיוחסין משום שכינה ר' על אם נבואה נאספו אם לכתיב (במדבר יא) ואצלתי מן הרוח וגו' אבל סנהדרין שהן לדון כגון סנהדרי דיתרו מותן משה לא: **ונשאו אתך** גרסינן. ולא גרס במשא העם[ג] אלא אסנהדרין דיתרו קאי והקל מעליך ונשאו אתך: [ד] **שוטרי הרבים.** דיינין בעלמא שאינן ממנין עשרים ושלש של סנהדרי קטנה: **בירושלים.** היו מקפידין על כל דייניהם לייחסן: **ממשכנין.** גוטלי' משכונות על דלקה שיפסקו עליו ואינו נותנה: **ואפי' בערב שבת.** שהאדם טרוד ומתוך כך מרגיזין עמהן ומבזין אותן: **כל משימות.** מרגיזויא[ה] דמשמעות דקרא קא יליף משום תשים מקרב אחיך תשים כל משימות ואפי' סנהדרי קטנה: **במילי דשמיא.** בגבאי לדקה ובקיאותה וחלקותה וסדר מתורגמנין ומפטירין: **במילי דמתא.** שאר ארכי לבור לדברי הרשות[ו] לטורזינא לכריא פתיא לאגלי גפא: **לאשרי.** כמו לתור לחם מנוחה (במדבר י) אתר בית משרי: **מיעפל נפו.** מתעסק בהם לבבדם ולהושיבם בשררה: **ריש כורי.** ממונה על המדות. לשון לתך וכור: **גרגותא.** להשקות בית השלחין. פעמים שהם של רבים וממנים שוטר עליו שלא ישקה איש ביומו של חבירו: **בחיילות של בית דוד.** שהיו באים בחלוקה חדש בחדש וחוזרים חלילה והוא לשון איסטרטיא ומלחמה: **מלכ מוס.** פסול יוחסין ובסנהדרין קאמר ר' או גדולה או קטנה אבל דיינין בעלמא לא כדלקמן: **עמך.** מיוחסין כמותך: **ודלמא משום שכינה.** סנהדרין שאומתה שעה הוצרכו להיות מיוחסין משום שכינה ר' על אם נבואה נאספו אם לכתיב (במדבר יא) ואצלתי מן הרוח וגו' אבל סנהדרין שהן לדון כגון סנהדרי דיתרו מותן משה לא: **ונשאו אתך** גרסינן. ולא גרס במשא העם[ג] אלא אסנהדרין דיתרו קאי והקל מעליך ונשאו אתך: [ד] **שוטרי הרבים.** דיינין בעלמא שאינן ממנין עשרים ושלש של סנהדרי קטנה: **בירושלים.** היו מקפידין על כל דייניהם לייחסן: **ממשכנין.** גוטלי' משכונות על דלקה שיפסקו עליו ואינו נותנה: **ואפי' בערב שבת.** שהאדם טרוד ומתוך כך מרגיזין עמהן ומבזין אותן: **כל משימות.** מרגיזויא[ה] דמשמעות דקרא קא יליף משום תשים מקרב אחיך תשים כל משימות ואפי' סנהדרי קטנה. וכ"כ בר"ן, [ז] [ע' ע"ג ס.], [ח] [שייך לעיל ע"ב], [ט] [ע"ל דמשימות דקרא קא יליף שום תשים מקרב אחיך תשים דמשמע כל משימות ואפי' סנהדרי קטנה. וכ"כ בר"ן], [י] [ע' ע"ב ס.], [יא] [שייך לעיל ע"ג במשנה], [יב] [זבחים לא ע"ב], [יג] [עיין תוס' זבחים שם, ובתוס' ריש חולין], [יד] [וע' תוספות כתובות כד: ד"ה חד אמר], [טו] [לעיל עב:], [טז] [בכת"י: עליהן], [יז] [בכת"י: עליו], [יח] [מעה פ"ב מ"ד ע"ב] [וע"ע תוספתא סנהדרין פ"ג ה"ל ובתוס' רש"י כאן], [יט] [ובמה דף קא. סנהדרין לו:, לז] [כוריות ד: ע"ב, לז] [בסנהדרין ובכוריות שם איתא אלא אר"י בר יצחק וכו'], [לא] [בכת"י נוסף: אתן], [לב] [בסנהדרין לו: [גדה מט:], [לג] [אל"ל בתעיה. [מדה"ד], [לד] [בנ"ב נב: ז"ל הרשב"ם ד"ה בקבוטין דבי לוי בתוספתא דמסכת קדושין שפירש לוי כמו שפירש ר' מאיר ור' אושעיא עכ"ל], [לה] ב"ב ח:, [לו] [בר"ן איתא שרבוחא], [לז] יבמות מה: קכ., [לח] [יבמות מה ע"ב], [לט] [בכת"י: קרלאה], [מ] ע"ז מד., [מא] סנהדרין כא. ע"ש ור' מט. ע"ש, [בכת"י: הא אמר], [מב] [בר"ש שבע"י: בין גדולה בין קטנה], [מג] [בכ"י שבע"י: שלשם נגואה], [מד] [במדבר יא, ח], [מה] [דיעוי זה שייך לעיל ע"א במשנה], [מו] [ל"ל דמשימות דקרא קא יליף שום תשים מקרב אחיך תשים דמשמע כל משימות ואפי' סנהדרי קטנה. וכ"כ בר"ן], [מז] [ע' ע"ב ס.], [מח] [שייך לעיל ע"ג במשנה], [מט] [זבחים לא ע"ב], [נ] [עיין תוס' זבחים שם, ובתוס' ריש חולין], [נא] [וע' תוספות כתובות כד: ד"ה חד אמר], [נב] [בכת"י: עליהן], [נג] [בכת"י: עליו], [נד] [מעה פ"ב מ"ד ע"ב] [וע"ע תוספתא סנהדרין פ"ג ה"ל ובתוס' רש"י כאן], [נה] [יבמות מה ע"ב], [נו] [בר"ן איתא שרבוחא], [נז] יבמות מה: קכ., [נח] [יבמות מה ע"ב], [נט] [בכת"י: קרלאה], [ס] ע"ז מד., [סא] סנהדרין כא. ע"ש ור' מט. ע"ש, [בכת"י: הא אמר], [סב] [בר"ש שבע"י: בין גדולה בין קטנה], [סג] [בכ"י שבע"י: שלשם נגואה], [סד] [במדבר יא, ח], [סה] [דיעוי זה שייך לעיל ע"א במשנה], [סו] [ל"ל דמשימות דקרא קא יליף שום תשים מקרב אחיך תשים דמשמע כל משימות ואפי' סנהדרי קטנה. וכ"כ בר"ן], [סז] [ע' ע"ב ס.], [סח] [שייך לעיל ע"ג במשנה], [סט] [זבחים לא ע"ב], [ע] [עיין תוס' זבחים שם, ובתוס' ריש חולין], [עא] [וע' תוספות כתובות כד: ד"ה חד אמר],

הגהות הגר"א

[א] גמ' אמר להו תנינא תשים עליך מלך בצ"ל: **[ב]** רש"י ד"ה ששם היו יושבים בלשכת הגזית בו'. נ"ב שם דין אבל בהקרבן היו אחורי הבית כו' כמ"ש בספרי פ' קרח והיא בריית לכאן:

מוסף תוספות

א. דכיון דאכולה מילתא קמסהדרי א"כ הוי עדות גמור. תוס' כתובות כד: (ד"ה חד אמר). ב. [ומדריק] ממה שכתוב בספרים ולא מן הדוכן ולמעלה מ"ש דאמר מר ששם היו יושבין מייחסי כהונה מן הדוכן ולמעלה מ"ש ולויה ולא מייתי לה אריש דאין בודקין מן המזבח ולמעלה אלמא דרישא לא איירי בכהנים. תוס' הרא"ש. ג. אר ניתוח. תוס' כתובות שם. ד. דלא היו מניחין לעשות אותם אלא למיוחסין מן המשיאין לכהונה בגון תרומה מילי דכהונה בגון תרומה ונשיאות כפים וס"ת לא איצטריך למיתני. תוס' כתובות שם.

תוס' ר"י הזקן

גמ'. ריש כורא. ממונה על המדות. ריש גרגותא. בור להשקות בית השלחין ופעמים הוא של רבים ומנמים שם שוטר שלא ידלה איש ביום של חבירו. בערכי*. שהיה כתוב בסדרי הדיינים. ישנה. מעיר ישנה של צפורי. של **בית דוד.** שהיו באים למחלוקת חדש בחדש וחוזרים חלילה והוא לשון איסטרטיא.

*מכאן עד 'צפורי' שייך למשנה.

א) אין בודקין מן המזבח ולמעלה כו'. ואם תאמר אמאי לא קתני אין בודקין משטרות ולמעלה דהא אמרינן בפ"ב דכתובות (דף כד:) מעלים משטרות ליוחסין וי"ל דאין זה רבותא דהא מעליא הוא[א] וא"ת מיתני נמי אין בודקין מנשיאות כפים ולמעלה ומתרומה ולמעלה כדאמר בפרק ב' דכתובות (שם) מעלין מתרומה ליוחסין ויש לומר דגם זה אינו רבותא כיון דלא שייך אלא בכהנים אבל הא [דתנן] אין בודקין מן המזבח ולמעלה רבותא הוא דמיירי אפילו בעבודות הכשרות בזרים[ב] כגון שחיטה או הפשטו[ג] אע"ג דשחיטה כשרה בזרים ובעבדים[ד] היינו דיעבד[ה] אבל לכתחילה לא עבדי כי אם כשרים מיוחסין[ד] [ו]: **והקל מעליך ונשאו אתך.** ה"ג רש"י וגל"ג במשא העם שהרי גבי שכינה כתיב כן והתם קרא דהכא כתיב ביתרו ולא כתיב ביה במשא העם:

וכ"מ

מוקים לה בלויה ובת ישראל אלא מתניתא נימא פליגא לא[א] מאי עוד אחת זוג אחת אמר רב יהודה א"ר זו דברי ר' מאיר אבל [ב] חכמים אומרים [ג] כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות איני והאמר רב חמא בר גוריא אמר רב משנתינו כשקורא [ד] עליו ערער מאן דמתני הא לא מתני הא איכא דאמרי אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר' מאיר אבל חכמים אומרים כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות אמר רב חמא בר גוריא אמר רב [ה] אם קורא [ו] עליו ערער צריך לבדוק אחריה: אין בודקין מן המזבח ולמעלה: מאי טעמא אי לאו דבדקוה לא הוו מסקי ליה: ולא מן הדוכן ולמעלה: מאי טעמא [ז] דאמר מר ששם היו יושבים מייחסי כהונה ומייחסי לויה: ולא מסנהדרין ולמעלה: מאי טעמא [ח] דתני רב יוסף כשם שבית דין מנוקין בצדק [ט] כך מנוקין מכל מום אמר מרימר מאי קראה [י] כולך יפה רעיתי ומום אין בך אימא מומא ממש אמר רב אחא בר יעקב [יא] אמר קרא [יב] והתיצבו שם עמך [יג] בדומים לך ודלמא משום שכינה [יד] אמר רב נחמן אמר קרא [טו] והקל מעליך ונשאו אתך [טז] בדומים לך: כל מי שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים: למימרא דלא מוקמינן מפסולים [יז] ורמינהו הכל כשרים לדון דיני ממונות ואין הכל כשרים לדון דיני נפשות והוינן בה הכל לאיתויי מאי ואמר רב יהודה [יח] לאיתויי ממזר אמר אביי בירושלים וכן תני רב [יט] שמעון בר זירא [כ] בקידושי דבי לוי בירושלים: וגבאי צדקה משיאים: מאי טעמא כיון דמנצו בהדי אינשי דאמר מר [כא] ממשכנים על הצדקה ואפילו בערב שבת ואם איתא דאיכא אית ליה קלא אושפזיכניה דרב אדא בר אהבה גיורא הוה והוה קא מנצי איהו ורב ביבי מר אמר אנא עבידנא [כב] סררותא דמתא ומר אמר אנא עבידנא סררותא דמתא אתו לקמיה דרב יוסף אמר להו [כג] תנינא [א] [כד] שום תשים עליך מלך מקרב אחיך [כה] כל משימות שאתה משים לא יהיה אלא מקרב אחיך אמר ליה רב אדא בר אהבה ואפילו אמו מישראל אמר ליה [כו] אמו מישראל מקרב אחיך קרינא ביה [כז] הלכך רב ביבי דגברא רבא הוא ליעיין במילי דשמיא ומר ליעיין במילי דמתא אמר אביי הלכך מאן דמשרי צורבא מדרבנן באושפיזיכניה לאשרי כרב אדא בר אהבה דידע למהפיך ליה בזכותיה רבי זירא מטפל בהו רבה בר אבוה מטפל בהו במערבא אפילו ריש כורי לא מוקמי מינייהו בנהרדעא אפי' ריש גרגותא לא מוקמי מינייהו: רבי יוסי אומר אף מי שהיה וכו': מאי טעמא דייקי ומחתמי: רבי חנינא בן אנטיגנוס וכו': אמר רב יהודה אמר שמואל בחיילות של בית דוד אמר רב יוסף מאי [כח] קרא [ב] והתיחשם בצבא במלחמה וטעמא מאי אמר רב יהודה אמר רב כדי שתהא זכותן וזכות אבותם מסייעתן והאיכא [ג] צלק העמוני מאי לאו דאתי מעמון לא דיתיב בעמון והאיכא [ד] אוריה החתי מאי לאו דאתי מחת לא דיתיב בחת והאיכא [ה] אתי הגיתי וכי תימא הכי נמי דיתיב בגת והא [כט] אמר רב נחמן אתי הגיתי בא ובטלה ועוד [ל] אמר רב יהודה אמר רב ארבע מאות ילדים היו לו לדוד וכולם בני יפת תואר היו וכולם מסתפרים קומי ומגדלים בלורית היו וכולם יושבים בקרוניות של זהב והיו מהלכים בראשי גייסות והן הן בעלי אגרופים של בית דוד דאזלי לבעותי עלמא:

מתני'

בת אתי הגיתי שהיה עובד כוכבים ובטלה לעבודת כוכבים של עטרת מלכם והוא שם שיקון עמוניים: **ילדים.** בחוריס היו לדוד בחיילותיו ולא היו בניו: **בני יפת תואר.** נשים שלקחו אנשי ישראל במלחמה כדכתיב (דברים כא) והבאתה אל תוך ביתך ומתוך כך היו נוהגים כמשפטי העובדי כוכבים: **מספרים קומי ומגדלי בלוריה.** מאחורי ערפם: **נבעוסי עלמא.** אבל לא היו יורדין בתוך המלחמה עם ישראל:

מתני'

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מתני' [א]בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם [ב]ישראל שנשא חללה בתו כשירה לכהונה חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה לכהונה [ג]רבי יהודה אומר בת גר זכר כבת חלל זכר [ד]רבי אליעזר בן יעקב אומר [ה]ישראל שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה וגר שנשא בת ישראל בתו כשירה לכהונה אבל גר שנשא גיורת בתו פסולה לכהונה [ו]אחד גר ואחד עבדים משוחררים אפי' עד י' דורות עד שתהא אמו מישראל ר' יוסי אומר [ז]אף גר שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה: **גמ'** מאי לעולם מהו דתימא מידי דהוה אמצרי ואדומי מה להלן [ח]לאחר שלשה דורות אף כאן נמי לאחר שלשה דורות קא משמע לן: ישראל שנשא חללה: מנא הני מילי אמר ר' יוחנן משום ר' [ט]שמעון נאמר כאן [1]ולא יחלל זרעו בעמיו ונאמר להלן [2]לא יטמא בעל בעמיו מה להלן זכרים ולא נקבות אף כאן זכרים ולא נקבות אלא מעתה בתו של כ"ג תישתרי מי כתיב בנו זרעו כתיב לא יחלל זרעו בעמיו בת בנו תישתרי כתיב לא יחלל זרעו מקיש זרעו לו מה הוא בתו פסולה אף בנו בתו פסולה בת בתו תיתסר אם כן גזירה שוה מאי אהני ליה: חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה: הא תנא ליה רישא בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם איידי דתנא [י]רישא ישראל שנשא חללה תנא נמי סיפא חלל שנשא בת ישראל מתניתין דלא כרבי דוסתאי בן יהודה דתניא [יא]רבי דוסתאי בן יהודה אומר כשם שבני ישראל מקוה טהרה לחללות כך בנות ישראל מקוה טהרה לחללים מאי טעמיה דר' דוסתאי בר' יהודה אמר קרא לא יחלל זרעו בעמיו בעם אחד הוא דמיחל בשני עממים אינו מיחל תנו רבנן לא יחלל זרעו אין לי אלא זרעו [יב]היא עצמה מנין אמרת קל וחומר מה זרעו שלא עבר עבירה מתחלל היא שעברה עבירה אינו דין שמתחללת הוא עצמו יוכיח שעבר עבירה [יג]ואין מתחלל מה להוא שכן אין מתחלל בכל מקום תאמר בהיא שמתחללת בכ"מ ואם נפשך לומר אמר קרא לא יחלל זרעו לא יחולל זה שהיה כשר ונתחלל מאי אם נפשך לומר וכי תימא איכא למיפרך מה לזרעו שכן יצירתו בעבירה אמר קרא לא יחלל לא יחולל זה שהיה כשר ונתחלל תנו רבנן איזו היא חללה כל שנולדה מן הפסולים מאי פסולים אילימא פסולים לו הרי מחזיר גרושתו [יד]דפסולה לו [טו]ובניה כשרים דכתי' [טז]3תועבה היא היא תועבה ואין בניה תועבים אמר רב יהודה הכי קאמר איזו היא חללה [יז]כל שנולדה מן פסול כהונה נולדה אין לא נולדה לא 'הרי אלמנה וגרושה [יח]זונה דלא נולדה וקא הויא חללה אמר רבה ה"ק איזו חללה מוזכרת שלא היה לה שעת הכושר כלל כל שנולדה מן פסול כהונה מאי מוזכרת אמר רב יצחק בר אבין ה"ק איזו היא חללה שעיקרה מדברי תורה ואין צריכין לפרש מדברי סופרים כל שנולדה מן פסולי כהונה ת"ר [יט]אלמנה אלמנה אלמנה אינו חייב אלא אחת גרושה גרושה גרושה אינו חייב אלא אחת [כ]אלמנה וגרושה וחללה זונה [כא]בזמן שהם כסדר חייב על כל אחת ואחת זינתה ונתחללה ונתגרשה ונתארמלה אינו חייב אלא אחת אמר מר אלמנה אלמנה אלמנה אינו חייב אלא אחת האי אלמנה היכי דמי אילימא שבא על אלמנת ראובן ועל אלמנת שמעון ועל אלמנת לוי אמאי אינו חייב אלא אחת הרי

[וב"ת איכא למיפרך מה לזרעו שכן יצירתו בעבירה כו'. תימה אמאי לא אמרינן נבעלה לפסול לה יוכיח שאין יצירתה בעבירה ופסול ואי פרכת מה לנבעלה לפסול לה שכן זר אלמה מעיקרא זרעו יוכיח וחזר הדין וכו' ושמא אין כאן לד הסוס או יש סוס פירכא. ת"י]: הרי

הדורות של חללים זכר בן זכר בת האחרון פסולה כבת הראשון אבל בת בתו מישראל כשרה הלא חמירא בת חלל מחללה דאמרי' בתה של חללה מישראל כשירה לכהונה: **ישראל שנשא חללה בתו כשירה לכהונה.** בת בנו ובת בן בנו עד סוף כל חלללה דכל ולד הנולד בציאת איסור כהונה הוי חלל: **חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה.** בת בנו ובת בן בנו עד סוף כל ואפילו מישראלית כבת חלל זכר ופסולה לכהונה אבל בת בת מישראל כשרה הלא חמירא בת חלל מחללה דאמרי' בתה של חללה מישראל כשירה לכהונה: **ר' אליעזר בן יעקב אומר כו'.** ליתא ליה האי דינא דלקמן (דף עח.) לד השוה [ב]דשמיו ברוך קהל לא פריך דהיינו דומיא דשם בהן לד חמור ואין חומר שלהם שוה ואיכא למ"ד בעלמא (מכות דף ד:) לד חמור לא פריך ומיהו גר שנשא גיורת בתו פסולה דבעי' מזרע בית ישראל [ג] כדמפרש בגמרא [ד]: **גמ' מה להן.** לענין טומאה הזכרים הוזהרו עליה ולא נקבות דכתיב בני אהרן [ה] ולא בנות אהרן: **אף.** בפסולי חללות זכרים נפסלו ולא נקבות: **בתו של כ"ג.** מן האלמנה תישתרי דהא אמרי' נקבות מותרות: **זרעו יחיה.** ואפי' נקבות וכי אהני גזירה שוה לבת בתו אהני: **בת בנו.** חלל תישתרי דתהני ליה גזירה שוה ולא אפיק קרא אלא זרעו אבל זרע זרעו תכשר בנקבות מג"ש: **זרעו.** האב והזרע הוזכרו בתיבה זו והיינו הקישא: **בת בתו.** חלל תיתסר מהך הקישא: **בשם שבני ישראל מקוה טהרה לחללות.** להכשיר את בתה ממנו לכהונה כך בנות ישראל מקוה טהרה לחללים להכשיר את בתו ממנה לכהונה: **בעמיו.** מדלא כתיב בעממיו משמע שאין זרעו מחלל את בתו אלא כשהוא ואשתו מעם אחד ששניהם חללים: **היא עצמה מנין.** שהאלמנה מתחללת בביאתו מן התרומה ומן הכהונה ללקות כהן הדיוט הבא עליה אחריו משום חללה: **היא שעברה עבירה.** דכתיב [ו] לא יקחו [ז] להזהיר אשה על ידי האיש ביבמות בפ' יש מותרות (דף פד:): **ואין מתחלל.** דהא לא יחלל זרעו דכתיב ולא את עלמו [ח] דתנן (בכורות דף מה:) הנושא נשים בעבירה פסול עד שידור הנאה וכי הדירה ממנו עובד עבודה: **מה להוא שאין מתחלל בכ"מ.** אפילו בא על השפחה ועל הזונה תאמר בשאה שנפסלת בכ"מ שאם [ט] בא עליה כותי חלל נתין ממזר פסולה כדאמרינן לעיל (דף עד:) ונפקא לן ביבמות (דף סח.) מן ובא כהן כי תהיה לאיש זר [י] כיון שנבעלה לפסול לה פסלה והואיל ונפסלת בשאר ביאות איסור תיפסל אף כאן: **ואם נפשך לומר.** שוה משוכה על ק"ו זה ותבא להכשירה הרי לך מקרא מן התורה שהיא מתחללת דכתיב ולא יחלל [יא] עיקר חילול האמור כאן משמע [יב] ביאת עצמה שהיתה כשרה ומתחללה אבל זרעו מעיקרו הוא נפסל ואין זה לשון חילול: **מאי ואם נפשך לומר.** מה היה לנו להשיב על ק"ו דאינטריך לפרושי קראי: הכי קא קשיא ליה **וכי תימא.** מעיקרא דזיגא דמייתית היא עצמה מק"ו מזרעו אלא עבר עבירה [יג] ומתחללה איכא למיפרך מה לזרעו כו': **אי יימא פסולה לו.** ואפי' הוא ישראל אם ביאתו בעבירה שאינו של ממזרות הוי הולד חלל: **והרי מחזיר גרושתו.** [יד] כשנישאת לאחר דפסולה לכהונה דכתיב [טו] לא יוכל בעלה וגו': **ובניה כשרים.** בתו כשרה לכהונה אם ישראל הוא: **היא עצמה.** כלומר בעונש עבירה: **והרי אלמנה.** לכ"ג וגרושה לכהן הדיוט שמתחללת בביאתו [יז] וכן זונה מביאת פסולין שבא עליה כהן הדיוט נקראת חללה [יח] משום חללה דכל איסור כהונה עושה אותה חללה בביאתו: **מוזכרת.** מפרש לקמן: **ה"ק איזו היא חללה.** המוזכרת בתורה שעיקרה ממשמעות המקרא שכתב חללה לא יקחו ואין [יט] צריכין לפרש דמקרא נפקא בהדיא: **כל שנולדה מאיסור כהונה.** דסתם חלל היינו [כ] ולד פסול לכהונה מדכתיב ולא יחלל זרעו אבל חללה הנעשית חללה ע"י ביאה הוצרכו לדרוש בה מקראות כגון זו שהיתה כשרה ונתחללה: **אלמנה אלמנה אלמנה.** בא על אלמנה שיש בה שלש שמות של אלמנות: **אינו חייב אלא אחת.** לקמן [כא] מפרש לה: **כסדר.** כסדר הזה שנתאלמנה תחילה ונשאת לאחי וגירשה ונשאת לכהן ונתחללה וחזר נעבלה לאחד מן הפסולים או לקרובים בעילת זנות ונעשית זונה דמפסולי כהונה חללה איכא זונה ליכא ומשאר איסורים זונה הויא חללה לא הויא כדלקמן [כב]: **וזינתה.** מקרובים או מממזר: **ונתחללה.** שבא עליה כהן ונעשה חללה שהיתה אסורה עליו משום זונה: **אינו חייב אלא אחת.** לקמן [כג] מפרש טעמא:

מסב א ב מיי' פי"ט מהל' איסורי ביאה הל"ד סמג לאוין קכב טוש"ע אה"ע סי' ז סעי' טז:
סג ג ד מיי' שם הל' [יב] טז טוש"ע שם סעי' כא:
סד ה מיי' שם הל' ח ג טוש"ע שם סעי' יב:
סה ו מיי' שם טוש"ע שם סעי' יג:
ז [מיי' פי"ח מהל' גירושין הל' יב טוש"ע אה"ע סי' י סעיף ח]:
סו ח מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הל"ב סמג לאוין קד:
סז ט י מיי' פי"ט מהל' איסורי ביאה הלכה ג סמג לאוין קכב טוש"ע שם סי' ז סעי' יב:
סח כ מיי' שם פי"ז הלכה יח:
סט ל מיי' שם הל' ח ט י:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה וכהי אלמנה וכו' לנקות עליה משוס חללה. נ"ב עי' שער המלך פי"ז מה' ג"ש הל' י' בד"ה האמנם וכו' מ"ש בזה:

תוס' ר"י הזקן

מתני'. בת חלל זכר. כלומר שבאה מן הזכר כגון בן בן חלל עד סוף כל הדורות בת אחרון פסולה כבת ראשון אבל בת בתו כשרה וטעמא יליף בגמ'. ישראל שנשא חללה. ודוקא ישראל אבל כהן שנשא חללה בתו חללה, דכל ולד שנולד בביאה מאיסור כהונה הוי חלל. חלל (זכר) [שנשא]. בגמ' מותיב הא תנא ליה רישא. **בת גר זכר.** אפילו זכר ואפילו מישראלית. **בבת חלל [זכר].** ופסולה, אבל בת גיורת מישראל כשרה. **גמ'. מה להן.** לענין טומאה. **זכרים.** דכתיב בני אהרן ולא בנות אהרן, אף בפסול חללות כן. **בתו של כהן גדול.** מאלמנה. **זרעו [כתיב].** ואפילו נקבות משמע. ולא אהני גזרה שוה אלא לזרע זרעו. **זרעו לו.** מה זרעו פסול אף זרע זרעו פסול, וגזרה שוה אהני לנקבה שהיא מזרעו נקבה אבל לא לנקבה בת זכר. **מקוה טהרה.** להכשיר הבת לכהונה. **בעמיו.** ולא כתיב בעממיו. **בעם אחד.** שהוא ואשתו חללים. **זרעו.** הולד שנולד מאלמנה לכהן גדול ומגרושה לכהן הדיוט. **היא עצמה.** האלמנה עצמה מנין שהיא מחוללת מן התרומה ומן הכהונה שלוקה עליה כהן הדיוט משום חללה הואיל ובא עליה כהן גדול.* **כשרה ונתחללה.** על ידי אותה ביאה אסורה, שהולד הנולד מאותה ביאה לא היה כשר מעולם. **היא מתחללת בכל מקום.** בכל ביאה אסורה שנבעלה היא נעשית חללה כדמוכח פרק יש מותרות [יבמות פד, ב] לא יקחו להם לנשים, **ט)** להזהיר אשה

עין משפט נר מצוה

על ידי האיש, אבל הוא אין מתחלל בשום ביאה דכתיב לא יחלל זרע[ן] הזרע הוא מתחלל ולא הוא עצמו. ותנן בבכורות [מה, ב] הנושא נשים בעבירה פסול עד שידור הנאה, וכי נדר הנאה מיהא עובד עבודה. (פסולה) [פסולים] לו. ואפילו הוא ישראל אם בעל ביאה אסורה שאין הולד ממזר הוי הולד חלל. **מחזיר גרושתו.** משנשאת לאחר או נתקדשה. **היא תועבה.** כלומר היא [ב]עונש עבירה וקא הויא חללה משום אותה ביאה אסורה. **שעיקרה.** משמעות הפסוק כך הוא אבל חללה הנעשית ע"י ביאה הוצרכו לדרוש חכמים המקרא זה שהיה כשר ונתחלל. **אלמנה אלמנה אלמנה.** בעל אלמנה שיש לה ג' שמות כדמפרש. **אלמנת ראובן ואלמנת שמעון [ואלמנת לוי].** שבא על ג' נשים אלמנות.

*נראה דצ"ל בתחלה ד"ה תאמר בהיא שמתחללת בכ"מ וכו' עד וכי נדר הנאה מיהא עובד עבודה, ואח"כ מה"ד זה שהיה כשר ונתחלל כגון היא שהיתה כשרה ונתחללה ע"י אותה ביאה האסורה אבל הולד הנולד וכו' עד מעולם ואח"כ מה"ד פסולים לו ואפי' וכו' (ד"ו).

תורה אור השלם

1. וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְיָ מְקַדְּשׁוֹ:
ויקרא כא טו
2. לֹא יִטַּמָּא בַּעַל בְּעַמָּיו לְהֵחֹלוֹ:
ויקרא כא ד
3. לֹא יוּכַל בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁלְּחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לִהְיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֻטַּמְּאָה כִּי תּוֹעֵבָה הוּא לִפְנֵי יְיָ וְלֹא תַחֲטִיא אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה:
דברים כד ד
4. אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה זֹנָה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה:
ויקרא כא יד

מוסף רש"י

בנות ישראל מקוה טהרה לחללים. דכתיב לא יחל זרעו לכהונה שאשתו טהרה את זרעו (לעיל סד.).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הרי גופים מוחלקים ושמות מוחלקים. נראה דבכדי נקט שמות מוחלקין שהרי בא על שלשה נשים נדות בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת ואע"פ שהן שם אחד כלומר שכולן נשים נאים אחד כדמפרש [בכריתות פ"ג] (דף טו.) אלא אפי' דנקט ג' אלמנות של ג' בני אדם נאו דוקא דה"ה ג' אלמנות של אדם אחד וכן משמע מדמשני אלא שבא על אלמנה אחת ג' ביאות ולא משני שבא על שלשה אלמנות של אדם אחד מכלל דכה"ג חייב שלשה: **פרט לב"ג שבא על אחותו אלמנה.** תימה מאי קאמר בסמוך דרבי שמעון לית ליה איסור חל על איסור אימא דאיסור חל על איסור לית ליה איסור מוסיף אית ליה והאי איסורא מוסיף הוא גבי אחותו שהרי מעיקרא היה האיסור משום אחותו וכשנתאלמנה איתוסף בה איסור אלמנה [דהוי איסור מוסיף[א] לגבי משום מלמנה שאינו אחיו וכל הנשים האסורות לב"ג אסורות אף למשום [ב] מלמנה[ב]] וי"ל דאיתא בברייתא אחרת [ג] דרבי שמעון אפילו איסור מוסיף לית ליה[ג] מ"מ יש לומר דהכי מייתי כיון דר"ש לית ליה איסור חל על איסור ואע"ג דהוי איסור חמור על איסור קל כי הא דאוכל נבילה ביום הכפורים דלא חל איסור יום הכפורים שאינו בכרת על איסור נבלה שאינו בלאו הכי אית לן למימר דלית ליה איסור מוסיף באיסור קל על איסור חמור כי האי דב"ג שבא על אחותו אלמנה[ד]:

מ"ט

הרי גופין מוחלקים הרי שמות מוחלקים אלא שבא על אלמנה אחת שלש ביאות היכי דמי אי דלא אתרו ביה פשיטא דאינו חייב אלא אחת אלא דאתרו ביה אכל חדא וחדא אמאי אינו חייב אלא אחת [ה]והתנן [א]נזיר שהיה שותה יין כל היום כולו אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת לא צריכא [ב]שבא על אלמנת ראובן שהיתה אלמנת שמעון שהיתה אלמנת לוי מהו דתימא הרי שמות מוחלקים קמ"ל גופים מוחלקים בעינן וליכא [1]אלמנה[ב] וגרושה וחללה זונה האי תנא מאי קסבר אי קסבר איסור חל על איסור איפכא נמי ואי קסבר [2]אין איסור חל על איסור אפילו כסדר הזה נמי לא אמר רבא האי תנא איסור חל על איסור לית ליה [ד]איסור מוסיף אית ליה אלמנה אסורה לכהן גדול ושריא לכהן הדיוט הויא לה גרושה מיגו דאיתוסף לה איסורא לגבי כהן הדיוט איתוסף לה איסורא לגבי כהן גדול ועדיין שריא למיכל בתרומה הויא לה חללה מיגו דאיתוסף איסורא למיכל בתרומה איתוסף איסורא לגבי כהן גדול אלא זונה מאי איסור מוסיף אית בה אמר רב חנא בר רב קטינא הואיל ושם זנות פוסל בישראל תני תנא קמיה דרב ששת כל שהוא [2]ביקח הרי הוא בלא יקח כל שאינו ביקח אינו בלא יקח פרט לכהן גדול שבא על אחותו אלמנה אמר ליה דאמר לך מני ר' שמעון היא דאמר אין איסור חל על איסור [ג]דתניא רבי שמעון אומר האוכל נבילה ביום הכפורים פטור דאי רבנן הא אמרי [ז]איסור חל על איסור אפי' תימא רבנן כי אמרי רבנן איסור חל על איסור ה"מ איסור חמור על איסור קל אבל איסור קל על איסור חמור לא חייל איכא דאמרי הא מני רבנן היא דאמרי איסור חל על איסור וכי אמרי רבנן איסור חל על איסור הני מילי איסור חמור על איסור קל אבל איסור קל על איסור חמור לא חייל דאי ר"ש השתא איסור חמור על איסור קל לא חייל איסור קל על איסור חמור מיבעיא מהו דתימא איסור כהונה שאני קמ"ל אמר ליה רב פפא לאביי ישראל הבא על אחותו [ה]זונה משוי לה חללה משוי לה או לא משוי לה מי אמרינן קל וחומר מחייבי לאוין הויא חללה מחייבי כריתות לא כל שכן או דילמא אין חללה אלא מאיסור כהונה אמר ליה [ו]אין (איסור) חללה אלא מאיסור כהונה בלבד אמר רבא מנא הא מילתא דאמור רבנן אין חללה אלא מאיסור כהונה דתניא [ח]לא יאמר גרושה בכהן גדול ותיתי בקל וחומר מכהן הדיוט ואנא אמינא השתא לכהן הדיוט אסורה לכהן גדול מיבעיא למה נאמרה [ט]כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה בכהן הדיוט כך חלוקה בכהן גדול פשיטא מיגרע [ט]גרעה אלא כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה בכהן הדיוט כך אלמנה חלוקה מגרושה וחללה זונה בכהן גדול חללה למה נאמרה אין חללה אלא מאיסור כהונה זונה למה נאמרה נאמר כאן זונה ונאמר להלן זונה מה כאן זרעו חולין אף להלן זרעו חולין אמר רב אשי [י]הילכך כהן הבא על אחותו זונה נאסרה עליו: **כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה.** האמורות אצל כהן הדיוט שייחד לה לאו לעצמה ואשה גרושה מאישה לא יקחו (ויקרא כא) ללמדך שאם זונה וחללה וגרושה היא לוקה עליה אף משום גרושה כך חלוקה בכ"ג אע"פ שנאמרו (לו) בו בלאו אחד: **פשיטא מיגרע גרע.** בתמיה וכי מפני שנעשה כ"ג נתמעטה קדושתו הלא מהדיוטות נחלקה עליו לשני לאוין: **כך חלוקה אלמנה מגרושה וו'.** שאם היתה אלמנה וגרושה וחללה זונה חייב על כל אחת ואחת[ט]. והאי דנקט תנא לפלוגי אלמנה לחודה ולא איצטריך לפלוגי חללה מזונה משום דחללה דמוחלקת מזונה מכהן הדיוט קים לן דגלי בגרושה וה"ה בחללה אבל אלמנה דאיתוספא בכ"ג ולא מצינו בה שנתחלקה איצטריך ליה למילף: **חללה למה נאמרה.** הרי אסורה לכהן הדיוט לומר לך אין חללה אלא מאיסור כהונה מקרא יתירה דרש' דהאי דהדר כתבה להכי כתבה לומר שנתלמד מסדר האמור חללה אחר אלמנה וגרושה שאין איסורן נוהג אלא בכהנים ולא כתבה אחר זונה שמצינו [מ] שם זנות פוסל בישראל לומר לך שאין נקראת חללה אלא מציאת פסול כהונה לבדה ולא מציאת איסור הנוהג אף בישראל: **ונאמר להלן.** בכהן הדיוט: **מה נאן.** בכ"ג זרעו חולין דכתיב לא יחלל: **הילכך.** הואיל ואין חללה אלא מאיסור כהונה: **כהן.** הדיוט או כ"ג שבא על אחותו פנויה זונה

נזיר שהיה שותה וכו'. [ח] וכל הני חייב במלקות קא מייתי: **לא צריכא שבא.** ביאה אחת על אלמנת ראובן שהיתה וכו': **איסור מוסיף איכא ליה.** שהוא חל על איסור כשהאיסור השני מוסיף עליה לאוסרה במה שהיתה מותרת לו מתחת איסור ראשון אית ליה שהוא חל אע"פ שהיתה אסורה לו מתחת איסור ראשון להתחייב שתים הילכך בזמן שהן כסדר יש בכולן איסור מוסיף כדמפרש ואזיל אלמנה לא היתה אסורה לכהן הדיוט: **נגרשה מגו דאיתוסף עלה.** מתחת שם גרושה איסור אצל הדיוט שהיתה מותרת לו: **איתוסף בה איסור גרושה אצל כ"ג.** ואע"פ שאסורה לו כבר ומיתחייב שתים: **נמילל בתרומה.** אם בת כהן היא: **מגו דאיתוסף בה איסורא.** משום חללה למיכל בתרומה כדילפינן מלא יחלל דנתחללה מקדושתה: **איתוסף בה איסור לגבי כ"ג.** לנקות אף משום חללה: **מאי איסור מוסיף איכא בה.** במה נאסרה [ט] משום זה שלא נאסרה קודם לכן: **הואיל ושם זנות פוסל אפי' בישראל.** כגון אם זינתה תחתיו נאסרת על בעלה הכא נמי אע"ג דהאי זנות לאו תחת בעלה הוא מיהו שם זנות משכחן ביה מוסיף בעלמא: **כל שהוא ביקח.** והוא שאם בבתוליה יקח וסמיך ליה אלמנה וגרושה וחללה זונה לא יקח כל שאתה קורא בה כשהיא בתולה יקח דרמויה לכ"ג יש כפורים שהוא בכרת על קל. יום כפורים שהוא בכרת על איסור נבילה שהוא בלאו: **אכל איסור קל וו'.** כגון אלמנה לכהן גדול על איסור אחותו שהיא בכרת: **ואיכא דאמרי הא מני.** דאיצטריך ליה למילף דלא ליחול איסור אלמנה לכ"ג על איסור אחותו: **רבנן היא.** דאמרי איסור חל על איסור הילכך איצטריך להו למילף דה"מ איסור חמור על איסור קל אבל קל על חמור לא חייל: **איסור כהונה שאני.** שריבה בהן הכתוב מצות יתירות [ט] הילכך אפילו קל על חמור דעלמא ליחול קא משמע לן: **זונה משוי לה.** פשיטא [ט] ליה דזונה משוי לה דהא נבעלה בעילת פסול ואסורה לכהן משום זונה אלא הא מיבעיא לי חללה מי משוי לה לנקות כהן עליה משום חללה או לא: **לכ"ג מיבעיא.** מהדיוטותו נאסרה עליו: **כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה.** האמורות אצל כהן הדיוט שייחד לה לאו לעצמה ואשה גרושה מאישה לא יקחו (ויקרא כא) ללמדך שאם זונה וחללה וגרושה היא לוקה עליה אף משום גרושה כך חלוקה בכ"ג אע"פ שנאמרו (לו) בו בלאו אחד: **פשיטא מיגרע גרע.** בתמיה וכי מפני שנעשה כ"ג נתמעטה קדושתו הלא מהדיוטותו נחלקה עליו לשני לאוין: **כך חלוקה אלמנה מגרושה וו'.** שאם היתה אלמנה וגרושה וחללה זונה חייב על כל אחת ואחת[ט]. והאי דנקט תנא לפלוגי אלמנה לחודה ולא איצטריך לפלוגי חללה מזונה משום דחללה דמוחלקת מזונה מכהן הדיוט קים לן דגלי בגרושה וה"ה בחללה אבל אלמנה דאיתוספא בכ"ג ולא מצינו בה שנתחלקה איצטריך ליה למילף: **חללה למה נאמרה.** הרי אסורה לכהן הדיוט לומר לך אין חללה אלא מאיסור כהונה מקרא יתירה דרש' דהאי דהדר כתבה להכי כתבה לומר שנתלמד מסדר האמור חללה אחר אלמנה וגרושה שאין איסורן נוהג אלא בכהנים ולא כתבה אחר זונה שמצינו [מ] שם זנות פוסל בישראל לומר לך שאין נקראת חללה אלא מציאת פסול כהונה לבדה ולא מציאת איסור הנוהג אף בישראל: **ונאמר להלן.** בכהן הדיוט: **מה נאן.** בכ"ג זרעו חולין דכתיב לא יחלל: **הילכך.** הואיל ואין חללה אלא מאיסור כהונה: **כהן.** הדיוט או כ"ג שבא על אחותו פנויה זונה

עין משפט נר מצוה

ע א מיי' פ"ה מהל' מיאסורי מזבח הלכה י סמג לאוין רכ:

עא ב מיי' פי"ז מהל' איסורי ביאה הלי"ח:

עב ג מיי' שם הל"ח ופי"ד מהל' מאכלות אסורות הלי"ח:

עג ד מיי' פי"ז מהל' איסורי ביאה הל' ח ט י סמג לאוין קלט:

עד ה מיי' שם פי"ח הל"ח סמג לאוין קכב טוש"ע אה"ע סי' ו סעי' ח:

עה ו מיי' שם פי"ט הל' ח סמג שם טוש"ע אה"ע סי' ז סעי' יב:

עו ז מיי' שם הל"ח טוש"ע שם סעי' יד:

מוסף תוספות

א. לגבי משוח שעבר ולגבי משוח מלחמה. תוס' הרא"ש. דלמחר תהא אסורה לכה"ג שיתמנה אחריו של זה. ריטב"א. שהיה מותר בה קודם שנעשית אלמנה ועכשיו היא אסורה לו. תר"ש.

ב. כדאיתא ביומא בסוף פרק בא לו וכו' ושמעינן ליה לר' יוסי דלית ליה איסור חל על איסור באיסור כולל ובאיסור מוסיף אית ליה בפרק ד' אחין. שם. ג. בפרק ד' אחין גבי נשא חי ואח"כ נשא מת דקאמר ר"ש אינו חייב אלא משום אחות אשה בלבד ולא חייל עליה איסור אשת אח אע"ג דאיתוסף בה איסור לגבי שאר אחין. תוס' שבועות כד: ד"ה ומלן.

תוס' ר"י הזקן

אלמנת ראובן. שהיא היתה אלמנה משלשה אנשים והתרו בו התראה אחת משום אלמנה. כסדר הזה. שנתארמלה תחלה ונשאת לשני וגרשה ונשאת לכהן ונתחללה בביאתו ואח"כ נבעלה לפסולים או לקרובים בעילת זנות ונעשית זונה, ב) זונה הויא חללה לא הויא. איכא מ"ד דה"ג איסור מוסיף ואיסור כולל אית ליה. והעיקר דאיסור מוסיף לחודיה גרסינן. ואיסור מוסיף הוא שנוסף איסור בתחיכה שאוסרה במה שהיתה מותרת בה כגון גרושה שנעשית חללה יכול לאסור התחיכה דהיינו האשה אם היא בת כהן, הילכך שם דחללה על גרושה הוא איסור מוסיף ואפילו היא בת ישראל אתי ותייל ולוקה עליה כהן שתים. וכן נמי אם האיסור המוסיף בתחיכה גרמה ליה לאסור התחיכה למי שהיה מותר בה בתחלה קודם שיחול עליה האיסור השני כדברירנא התם בשבועות ג) ובסוף כל הבשר. ואיסור כולל הוא כשנוסף לו איסור בתחיכות אחרות שהיה מותר בהן כדאיתא בשבועות שתים [כד, ב], הילכך הא דאמרינן הכא הויא לה חללה מגו דאיתוסף בה איסורא למיכל בתרומה הוא איסור מוסיף, דאיסור מוסיף באותה תחיכה דאמרינן בשבועות שתים [שם] כשנוסף לתחיכה זו איסור מפני האיסור השני שאוסרה איסורא לגבוה איתוסף נמי להדיוט. וכן נמי אם נוסף לה איסור במה שהיתה מותרת בה כדהכא דגרושה שנעשית חללה אם היתה בת כהן היתה מותרת בתרומה נעשית חללה ואסורה בתרומה מגו דאיתוסף בה איסורא לגבי תרומה איתוסף נמי איסורא לגבי כהן שחייב עליה אף משום חללה אפילו היתה בת ישראל, דשם חללה איסור מוסיף הוא שאם היתה בת כהן אוסרה לתחיכה בתרומה שהיתה מותרת בה כדכתבינן. אסורה. שכהן לוקה עליה אף משום גרושה. חללה למה נאמרה. הרי אסורה לכהן הדיוט. אין חללה. מסדר הענין אתה למד שלא כתב חללה אחר זונה מפני [שמצינו] שם זנות פוסל [בישראל] כדלעיל, אלא כתבו אחר אלמנה וגרושה שאין איסורן נוהג אלא בכהנים. כאן. בכהן גדול. להלן. בכהן הדיוט. חולין. חללים דכתיב בכהן גדול ולא יחלל. הילכך. ק) אין חללה אלא מאיסור כהונה.

תורה אור השלם

1. אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְחַלָּלָה זֹנָה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה: ויקרא כא יד

2. וְהוּא אִשָּׁה בְּבְתוּלֶיהָ יִקָּח: ויקרא כא יג

מוסף רש"י

האוכל נבילה ביום הכפורים. בשוגג, פטור. מתמצאת, דלאן איסור יום הכפורים חל על איסור נבלה, ואם בו ביום נתנבלה, אפילו הכי היתה אסורה קודם יום הכפורים משום אכר מן המי (פסחים לו.). דלא אמי כרת דיום הכפורים וחייל על איסור נבלה לו אאיסור אכר מן המי אם לא נתנבלה מבעבר (שבועות כד. וכעי"ז כריתות כג.). דלא אמרינן מיגו דאמי יום הכפורים ואיתוסף איסורא לגבי אאכר מילי אתוסף נמי לגבי נבלה, וה"ש לטעמיה דאמר במקבת כריתות (כג.) דאפילו איסור חמור לא אמי וחייל על איסור קל (נזיר ד.).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

זונה משוי לה. לנקות כהן הבא עליה עוד משום זונה שהרי נבעלה בעילת זנות מאסורן לה: **חללה לא משוי לה.** ואין כהן שני הבא עליה לוקה משום חללה: **חוז וגא עליה.** הוא או כהן אחר עשאה חללה שהרי אסורה לו משום זונה שאינו נוהג אלא בכהונה: **כ"ג נאלמנה כו'.** וה"ה לכהן הדיוט בגרושה וחללה דהא מיגמר גמירי מהדדי מה כאן זרעו חולין אף להלן זרעו חולין הלכך בכהן הדיוט נמי איכא לא יחלל: **לא יקח.** משום קידושין ובביאה שלאחר קידושין הוא דקאמר לוקה שתים: **משום לא יחלל.** שחילל אותה: **ולילקי נמי.** משום חילול זרעו: **בשלא גמר ביאתו.** דליכא חילול זרע אבל היא נתחללה בהעראה כדתנן ביבמות (דף נג:) אחד המערה ואחד הגומר קנה ולא חילק בין ביאה לביאה: **אלמנה וגרושה.** בא על אלמנה שהיא גרושה: **משום שני שמות.** משום אלמנה ומשום גרושה: **שני שמות על זה כו'.** ולפי שני שמות דקתני גרושה ואלמנה קאמר ומיהו על כל אחת לוקה שתים משום לא יקח ומשום לא יחלל: **אלא על אחת.** על שם גרושה הוא חייב על כל חיובים התלויים בה אבל על חללה לא דחללה לאו דאוריתא אלא דרבנן: **קידש.** ס"ג או כהן הדיוט אחת מן הפסולות המאורות בענין: **לא יקח.** קידושין משמע שהן הקוניס אותה: **בעל לוקה.** בעל אחר קידושין לוקה שתים לא בעל אינו לוקה אפי' אחת: **ומודה אביי.** אע"ג דמחייב מלקות אקידושין באיסור כהונה הכא הוא דכל חד וחד לאו באנפי נפשיה הוא ולא תלה הכתוב את זה בזה בפירוש אבל ישראל הממזיר גרושתו משנשאת לאחר ונתאלמנה או נתגרשה אע"ג דכתיב לא יוכל לשוב לקחתה להיות לו אשה לאחר שנבעלה לאחר אבל אינו לוקה משום דכתיב לא יקח ולא יחלל מה טעם לא יקח משום לא יחלל דומודה אביי במחזיר גרושתו שאם קידש ולא בעל שאינו לוקה לקחתה להיות לו לאשה אמר רחמנא והא ליכא דומודה רבא בכהן גדול באלמנה שאם בעל ולא קידש שלוקה ולא יחלל זרעו בעמיו אמר רחמנא והרי הוא חילל ושניהם מודים במחזיר גרושתו שאם בעל ולא קידש שאינו לוקה דרך דליקוחין אסרה תורה: רבי יהודה אומר בת גר זכר כבת חלל: תניא רבי יהודה אומר בת גר זכר כבת חלל זכר והדין נותן מה חלל שבא מטפה כשרה בתו פסולה גר שבא מטפה פסולה אינו דין שבתו פסולה מה לחלל שכן יצירתו בעבירה כהן גדול באלמנה יוכיח שאין יצירתו בעבירה בתו פסולה מה לכהן גדול באלמנה שכן ביאתו בעבירה חלל יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שאינן ברוב הקהל אף אני אביא את הגר שאינו ברוב הקהל ובתו פסולה מה להצד השוה שבהן שכן יש בהם צד עבירה לא תימא כהן גדול באלמנה יוכיח אלא אימא מצרי ראשון יוכיח מה למצרי ראשון שכן אינו ראוי לבא בקהל חלל יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שאינן ברוב קהל ובתו פסולה אף אני אביא את הגר שאינו ברוב קהל ובתו פסולה מה להצד השוה שבהן שכן פוסלים בביאתם ורבי יהודה גר נמי פוסל בביאתו ומייתי לה במה הצד דינא: ר' אליעזר בן יעקב אומר גר: תניא רבי שמעון בן יוחי אומר גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשרה לכהונה שנאמר וכל הטף בנשים החיו לכם והלא פינחס היה עמהם ורבנן החיו לכם לעבדים ולשפחות וכולן מקרא אחד דרשו אלמנה וגרושה לא יקחו להם לנשים כי אם בתולות מזרע בית ישראל רבי יהודה סבר עד דאית כל זרע מישראל רבי אליעזר בן יעקב סבר מזרע ואפילו מקצת זרע רבי יוסי סבר מי שנזרעו בישראל רבי שמעון בן יוחי סבר מי שנזרעו בתוליה בישראל אמר ליה רב נחמן לרבא האי

מ"ט דרך ליקוחין אסרה תורה. פי' דלא יוכל בעלה הראשון לשוב ולקחתה כתיב ה"ג בקונטר' וכ"ג דרך הויה אסרה תורה לפי דמהאי קרא דהויה מפיק לעיל דביאה ביאה להתחייב הממזיר גרושתו והשתא הויה מפיק מינה שאין חייב בממזיר גרושתו אלא מ"ש קידש ושמא י"ל דנוכל לגרוס דרך הויה אסרה תורה לפי דלעיל דריש ליה מלאשה דמשמע דרך של אישות דהיינו ביאה והכא דריש מלהיות דמשמע הויה שהן קידושין[א]: **ורבי יהודה גר נמי פוסל בביאתו ומייתי לה במה הצד.** דחלל ומצרי ראשון וא"ת לר' יוסי אמאי מכשיר במתני' בת גר הוה לן למיפסל במה הלד שבהן דחלל ומצרי כמו רבי יהודה וכ"ל דקסבר רבי יוסי אין זו הלד השוה למילף מיניהו פסול לבת גר שהרי בת חלל אינה פסולה לקהל ישראל ובת מצרי ראשון פסולה לבת בקהל ולא שייך למימר הלד השוה שבהן שאינן ברוב הקהל ובתו פסולה כיון שאין פסול בנות שוה ועוד דוחק הוא לומר ולפרש שאינן ברוב קהל היינו שנאחד מהם יש לד עבירה ובאחרת הוא פסול לבא בקהל דאין סברא לומר כן דהא אינן שוין:

[**במה הצד בהאי דינא.** קשיא לר"י דהא לא שייך פסול ביאה גבי מצרי אלא כשנשא בת ישראל דאי במצרית כבר היא פסולה ואיכא למיפכך מה לחלד השוה שבהן שכן יש בהן לד עבירה כדלעיל כו'] ב: ת"י אלי

עז א מיי' פ"ז מהל' איסורי ביאה הלכה ד סמג לאוין קכב:

עח ב מיי' שם הלכה ז סמג שם טוש"ע אה"ע סי' ו סעי' ג:

עט ג מיי' שם הלכה ב ופט"ו הלכה ב:

פ ד מיי' פי"ח מהלכות גירושין הלכה יב סמג לאוין פב:

פא ה מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הל' ב ופי"ח הלכה ג:

פב ו מיי' פי"ח מהל' גירושין הלכה יב סמג לאוין פב:

פג ז מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הל' ג סמג לאוין קכא טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף מ:

מוסף תוספות

א. כדמשמע בפ"ק דיבמות (יג:) ולעיל בסוף פרק האומר (סח.). תוס' טוק. ב. ואע"ג דלגבי פסול בתו לא שייך למיפרך הכי היינו משום דמיירי במצרי ראשון שבעל מצרית ראשונה דאין ביאתו בעבירה ובלא עבירה היא נפסלת. וכו' וי"ל וכו'. תר"פ.

תום' ר"י הזקן (המשך)

בלא קדושין אע"פ שזה אסור עליו ומוהר ממנו ופסלה לכהונה אינו לוקה כי לא נתבארה האזהרה, וכתב כ"ג בגרושה וחללה זונה עם כהן הדיוט אחד הוא, ע"כ ענין לשונו. וכן נראה מן ההלכה שכל מקום שזוכר שלוקה משום לא יחלל מפרש ואומר כ"ג באלמנה. אמר רב יהודה אמר רב כ"ג בגרושה וכו'. פי' אלמנה דוקא. ומותיב תלמודא ולילקי נמי משום לא יחלל זרעו, כלומר אמאי נקט אלמנה אפילו בגרושה מצי למימר לוקה שתים משום לא יקח ומשום חלול זרעו, ומשני האי דנקט אלמנה ולא גרושה משום דמיירי בשלא גמר ביאתו, אבל לעולם אם גמר ביאתו הרי חלל זרעו ואף בגרושה לוקה שתים. ואותביה רבא מהא מתני' דאלו הן הלוקין שדעת רבא דלא יחלל אינו לוקה אלא על אלמנה שהיא כשרה ונתחללה בביאתו וזה הלאו באלמנה. ואותביה [מהא דתני אלמנה וגרושה לוקה משום שני שמות] מאי לאו שני שמות ותו לא, כלומר אין הצטרפות לאיסורן אלא כשם שלוקה משום אלמנה כך לוקה משום גרושה, אבל לעולם משום אלמנה לוקה שתים ומשום גרושה אינו לוקה אלא אחת. ומשני לא שני שמות משום אלמנה ושני שמות משום גרושה ומכל וכל השוה אותן. ומותיב מגרושה** וחלוצה דלא תני אלא אחת, ומשני וכו', נמצא דעת רבא דהא דאמר רב כ"ג באלמנה לוקה שתים באלמנה דוקא הוא. ודעת שיטת הגמ' דאפילו בגרושה הוא אם גמר ביאתו. ובתר הכי אתיא פלוגתא דאביי ורבא דשייכא בהא מילתא, ומגרר עמה פלוגתא אחריתי. אמר אביי קדש לוקה, כלומר קדש כ"ג אלמנה או הדיוט גרושה לוקה [משום] לא יקח, בעל אע"פ שלא קדש לוקה משום לא יחלל דס"ל לאביי כשטה דלעיל דלא יחלל זרעו דכתיב אף לכל איסורי כהונה, הלכך אפילו כהן הדיוט אם בא על אחת מהאסורות לוקה אף משום לא יחלל, ואם קדש ובעל לוקה שתים, והה"נ לממזרת ונתינה לישראל דלא כתיב בהו קיחה אלא לא יבא שלוקה עליהם אם בא על אחת מהן בלא קדושין. ורבא אמר קדש ובעל בין כ"ג באלמנה או הדיוט בגרושה לוקה, כ"ג שתים כדלעיל והדיוט אחת, לא בעל אינו לוקה לא כ"ג ולא הדיוט כלל. מה טעם קאמר, כלומר זה טעם לכל דברי רבא, וה"פ זה הלאו דלא יחלל אינו לוקה עליו אלא מאלמנה שבה נתייחד זה הלאו שהוא מחללה עתה בביאתו ואע"פ שזכר גרושה כאן וחללה זונה שהזכיר למעלה בפרשת כהן הדיוט, לא ליחד להם לאו על הביאה לחודה משום חלול הזרע בא, אלא לפרש טעם האיסור שלא יחלל זרעו ואין להלקות על לאו זה שאינו אלא פירוש וטעם על האיסור. אבל מאלמנה אם בא עליה לוקה שהרי לא אסרה לו אלא בזאת הפרשה ובא להזהירו שלא יחלל וגם בה נתן טעם חלול הזרע לאסור הקיחה, אלמא אינו הוא דכל לאו באפי נפשיה הוא ולא תלה זה בזה, אבל ישראל המחזיר גרושתו משנשאת לאחר, כתיב לא יוכל לשוב לקחתה להיות לו לאשה, וכיון דקיחה היינו קדושין, להיות לו לאשה היינו ביאה, אלמא תלה רחמנא קדושין בביאה. ומודה רבא. אף ע"ג דבאיסור כהונה בעי תרתי ביאה אחר קדושין, ה"מ דלא לקי אקדושין לחודייהו אבל אביאה בלא קדושין לקי. ונמשך בכל זה ר"ש אחר פירושו שפי' דלא יחלל אפילו אכהן הדיוט קאי. ושניהם מודים. בין אביי בין רבא באיסור מחזיר גרושתו משנשאת לאחר דבעל ולא קדש שאינו לוקה. דרך לקוחין אסרה תורה. כלומר על הביאה לא פרט לאו אלא ע"י לקוחין דלא יוכל לשוב לקחתה כתיב. ודעת הר"ם ז"ל לפמ"ש בקדושה פי"ז [ה"ד] וט"ו [ה"ב] ובספר המצות בקס"א ובקס"ב דאינו לוקה משום לא יחלל אלא כ"ג באלמנה מפני שהיא כשרה לכהונה ובזאת הבעילה חללה ופסלה לכהונה, אמנם כהן הדיוט אם בעל

*נראה מזה דהיה גורס בדברי רבא קידש ובעל לוקה וע"ז פר"ש דלוקה שתים (ד"ן). **בכת"י: דבגרושה בפי' לא תני.

תורה אור השלם

1. אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְחֲלָלָה זֹנָה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה:
ויקרא כא יד

2. וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְיָ מְקַדְּשׁוֹ: ויקרא כא טו

3. לֹא יוּכַל בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁלְּחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לִהְיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֻטַּמְּאָה כִּי תּוֹעֵבָה הוּא לִפְנֵי יְיָ וְלֹא תַחֲטִיא אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה: דברים כד ד

4. וְכֹל הַטֶּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחֱיוּ לָכֶם:
במדבר לא יח

5. וְאַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה לֹא יִקְחוּ לָהֶם לְנָשִׁים כִּי אִם בְּתוּלֹת מִזֶּרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה אַלְמָנָה מִכֹּהֵן יִקָּחוּ: יחזקאל מד כב

גליון הש"ס

גמ' קידש ולא בעל שאינו לוקה. עיין יבמות דף י ע"ב תוס' ד"ה המולן: **שם במה הצד מהאי דינא.** עי' יבמות דנ"ב ע"א תד"ה מה ומי לאו: **שם** גיורת פחותה מבת ג'. ע' סנהדרין ד' סח ע"ב תד"ה קטן:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תום' ר"י הזקן

אלמנה וגרושה. בא על אשה אלמנה שהיא גרושה גם כן. שני שמות. משום אלמנה ומשום גרושה. על זה. ודאי שני שמות דקתני הוא אלמנה וגרושה, מיהו על אלמנה לוקה משום לא יקח ומשום לא תחלל, וכן בגרושה. אלא אחת. ס"ל לאו אחד והוא לאו דגרושה, דחלוצה דרבנן הוא. שתי שמות. משום לא יקח ומשום לא יחלל. וחלוצה מדרבנן הוא. קושיא הוא. קדש לוקה. פר"ש קדש כהן גדול או הדיוט אחת מן הפסולות האמורות בהן. לא יקח. דלא יקח משמע לא יקדש. בעל. אף בלא קדושין לוקה משום לא יחלל. קדש **ובעל לוקה*.** פר"ש שתים אחת משום לא יקח ואחת משום לא יחלל. אינו לוקה. אפילו משום לא יקח. ומודה אביי. אף ע"ג דמחייב מלקות אקדושין באיסור כהונה התם אלא דכל לאו באפי נפשיה הוא ולא תלה זה בזה. אבל ישראל המחזיר גרושתו משנשאת לאחר, כתיב לא יוכל לשוב לקחתה להיות לו לאשה, וכיון דקיחה היינו קדושין, להיות לו לאשה היינו ביאה, אלמא תלה רחמנא קדושין בביאה. ומודה רבא. אף ע"ג דבאיסור כהונה בעי תרתי ביאה אחר קדושין, ה"מ דלא לקי אקדושין לחודייהו אבל אביאה בלא קדושין לקי. ונמשך בכל זה ר"ש אחר פירושו שפי' דלא יחלל אפילו אכהן הדיוט קאי. ושניהם מודים. בין אביי בין רבא באיסור מחזיר גרושתו משנשאת לאחר דבעל ולא קדש שאינו לוקה. דרך לקוחין אסרה תורה. כלומר על הביאה לא פרט לאו אלא ע"י לקוחין דלא יוכל לשוב לקחתה כתיב. ודעת הר"ם ז"ל לפמ"ש בקדושה פי"ז [ה"ד] וט"ו [ה"ב] ובספר המצות בקס"א ובקס"ב דאינו לוקה משום לא יחלל אלא כ"ג באלמנה מפני שהיא כשרה לכהונה ובזאת הבעילה חללה ופסלה לכהונה, אמנם כהן הדיוט אם בעל